

VASS IMRE-BARLANG FELFEDEZÉSE

Holly István

A barlang felfedezésének dátumát 1954. augusztus 31.-re datáljuk, de a Vass Imre barlangot több éves munkával tártuk fel és csak ünneplő kedvünk miatt tartunk évfordulót.

Hogyan is kezdődött? Lehet, hogy már akkor, tíz-tizenkét évesen egy szál gyertyával bemerészkedtünk a Mátyáshegyi-barlangba?

Maucha László egyik, még 1956. augusztusában írt cikkében a közvetlen előzmények között említi meg az 1953. évvégi Béke-barlang alsó végének kutatását, melyben csoportunk magja Holly Ferenc és Holly Sándor és Weress Kálmán vettek részt. Azt hiszem nekem is innen kell kezdenem.

Régen volt, már az államtitkok is elévültek ennyi idő alatt, mégis az itt történtek maradjanak továbbra is titokban, legfeljebb tábornöknél lehet róla énekelni. Ha akkor ez az eset nem jön közbe, akkor 1954. nyarán, és az azt követő pár évben, folytatjuk azt a munkát, melyről Tamás Ferenc: "Magyar kutatók hősi küzdelme a Baradla-Békebarlangi átjáró felfedezéséért," című cikkében írt.

Diákok voltunk, a húsvéti szünetben új kutatási területet keresve terepszemlét tartottunk a környéken. Legjobban a Teresztenyei-forrásbarlang nyerte meg a tetszésünket, úgy hogy 1954. augusztus hetedikén tizenötön kezdtük ott meg a kutatást. Az elmúlt 40 év még nem volt elegendő arra, hogy kiderüljön meddig kellett volna ott dolgoznunk az eredményért. Idővel felismertük, hogy a lehetőségeink nem elegendőek a főágba való bejutásra, ezért augusztus 19.-én a munkát abbahagytuk.

Új fejezete kezdődött a kutatásnak. A csoport létszáma a felére csökkent, és átcipeltük a felszerelésünket a Tohonya-völgybe. Kessler Hubert utasítására Chambre Attila mutatta meg nekünk ezt a helyet, amit már teresztenyére érkezésünk másnapján megszemléltünk. Most utólag, az akkori levelezést átolvasva, először Kessler Hubert a Kuriszlánfői-beszakadás bontására kívánt minket rábeszélni, mégis hogyan kerültünk a Tohonya-völgybe, az ma már a dokumentációkból nem derül ki.

1954 évben a meteorológiai feljegyzések szerint Jósza-fő környékén igen sok eső esett, különösen májusban és júniusban. A Tohonya-völgy felső végén, az erdő szélén, egy rózsabokor tövében feltört a víz, mely egy hét múlva fokozatosan elapadt. A kitörés helyén másfél méter mély kiszáradt forrástölcsér maradt. A publikációinkba nem került bele, hogy nemcsak a Vass Imre-barlang aknájának ásása közben, hanem a forráskitörés hordalékában is találtunk hallstati kultúrából származó cseréptöredékeket, amiből arra lehet következtetni, hogy a felfedezés évét megelőzően legalább 6000 éve nem működött ilyen intenzíven ez a forrás. Azt is állíthatnánk szerénytelenül, hogy direkt nekünk tört ki.

A következő évben a Tengerszem szállóhoz vezető utat mosta alá a Jósza-forrás új árvízi forrástölcsére. Ennek eredményeként született meg a Baradla alsóbarlangi bejárata. A forrástölcsér keletkezésének oka még az előző évinél is nagyobb éves ill.július-augusztusi csapadékösszeg volt.

A csoportunk csak augusztus 26.-án kezdte meg az eltömődött árvízi forrás kibontását. Nagy gondot okozott a laza lejtőtörmelék, mely a ducolás ellenére többször beomlott. 30.-án már hat méter mélységben a tisztára mosott kövek, és az egyre erősödő huzat sejtette, hogy nem sok van hátra a barlangig. Aznap éjfélig dolgoztunk az ácsolatokon. Másnap korán reggel kezdtük a munkát, de az akna délután ismét beomlott. Ekkor Sárváry István és Weress Kálmán megsérültek. Gyorsan eltakarítottuk az omlást, majd ismét Pityú ment le az akna aljára mondván, kisebb a valószínűsége annak, hogy még egyszer ráomlik a törmelék, mintha egy új ember menne le. Kálmán sajnos nem úszta meg könnyen. Ő a sátorban nyögött a bordáit fájlalva. Közben nagy lelkesedéssel írta a naplót, mely erről a napról eléggé részletes. Többször húztuk ki az aknából az utolsó nagy követ, úgy, hogy mindig volt mögötte egy még utolsóbb. Aztán eljött az a pillanat, hogy a kő után már nem volt másik, hanem csak a sötétség. Ezt a követ a későbbiekben nagy becsben tartottuk, amíg el nem lopták.

Ekkor augusztus 31-én este fél nyolc volt, a tanítás másnap kezdődött.

Ekkor augusztus 31-én este fél nyolc volt, a tanítás másnap kezdődött.

Ahogy csak bírtuk, az agyagos eltömődéstől megszabadítottuk a most már vízszintes járatot. Ekkor két karbidlámpát már csak félig tudtunk megtölteni karbiddal. Sárváry Pityú és Holly Sanyi másztak be a szűk lyukon, Maucha Laci az akna aljáról közvetítette az eseményeket.

Mint ismeretes, akkor a barlangnak mintegy 60 m-es szakaszát sikerült feltárni, melyben több helyen fel lehetett állni. A továbbjutást egy omladékhegy zárta el. Mégis úgy éreztük, hogy egy csodálatosan hatalmas barlangot fedeztünk fel.

Ma ezt a barlangszakaszt a látogatók nem láthatják. A bejutást megkönnyítő táró az omladékhegy túlsó oldalán éri el a barlangot, és ebben a járatban csak azok a ducfák penészednek, amelyeket a következő években vittünk be, hogy majd az "L" ág bontásánál felhasználjuk, de nem került rá sor.

Abban az évben már szó sem lehetett a barlang további kutatásáról. (A következő négy napban fogadtuk a látogatókat, Almássy Bálintot és Mándy Tamást. Jakucs Lászlón kívül Mátrai Ferenc operaénekes is lejött a barlangba.) Utolsó kockákat is elfényképeztük, és a jól végzett munka örömevel szeptember negyedikén utaztunk haza.

Akkor ősszel Turtsányi Sanyi vezetésével egy három fős csapat átkutatta az omlást, több kutató tárót hajtottak be az omladékba, ekkor találták meg az a kis nyílást, amely később a továbbjutást lehetővé tette.

Valamilyen különös véletlen folytán a hivatalos elismerés sem késett, a Magyar Hidrológiai Társaság azévi Vásárhelyi díját csoportunk egyik tagja Holly Ferenc kapta, mellyel az egész csoportunk tevékenységét is elismerték.

Ennyit a negyven év előtt történekről.

A következő évben sokkal jobb anyagi körülmények között kezdhettük a kutatást, csak a rendelkezésünkre álló idő volt nagyon kevés. Akkor már többen jártak közülünk egyetemre, és az egy hónapos katonai szolgálat miatt csak augusztus 16. után tudtunk nagyobb létszámban összejönni.

Annak az érdekében, hogy ezt az időt mennél hatékonyabban tudjuk kihasználni, négyen előre mentünk, hogy Kertész Tivadar vezetésével tökéletes

A helyszíntre érkezve megdöbbenéssel tapasztaltuk, hogy a Vass Imre-barlang bejáratú aknája teljesen beomlott. Gyanúsán kevés dúcfát találtunk az omlásban, nyilvánvalóan az elérhető darabokat a tél folyamán elhordták.

Újra felállítottuk a háromlábát, és nekiláttunk a bejárat kibontásának, és az új ácsolat elkészítésének. Már nem kellett kockáztatnunk semmit, időnk is volt volt bőven, így a csoport többi tagjainak megérkezéséig ismét lehetővé tettük a barlangba való biztonságos bejutást.

Az erősítésből elsőnek Holly Ferenc, - aki ekkor a BME Ásvány és Földtani Tanszék felé a csoport képviselője, és így hivatalos vezetője volt, - érkezett a táborba, aki még aznap Turtsányi Sanyival átvizsgálta az omladékat. Azt a helyet, amit a mai látogató a bejáratú táró jobb oldalán lévő ajtón keresztül tekinthet meg, a felső Omladék-terem mellett, az omláson kívül, már az ősszel megtalált kis repedéshez mentek. Itt Turtsányi Sanyi felmászott egy függőleges hasadékon, mialatt Holly Feri előre préselte magát a cseppkőlefolyástól erősen eltömődött járatban. Nagyon örültek, amint meglátták egymás fényét. Úgy tűnt, ha a méternél nem vastagabb cseppkőlefolyást sikerül átrobbantani, akkor aránylag kevés bontással át lehet jutni az omlás túloldalára. Nem kellett nagy töltet, így ezt Turtsányi Sanyi is meg tudta csinálni.

A robbantási gázok eloszlása után a törmelékét sikerült az útból eltakarítani, és Feri átpréselte magát a szűk járaton. Vastag sztalaktitokat kellett letördelni ahhoz, hogy Cseppkőkapun át tudjanak mászni. A szűkület után a járat az omlás túlsó oldalán csatlakozott a folyosóhoz. Ez az a pont, ahol ma a bejáratú táró eléri a barlangot.

A felfedezők nagy lelkesedéssel indultak neki az ismeretlennek. A Sár-szifon, ahol ma csak a fejüket kell lehajtani, akkor még járhatatlan volt, a szifonkerülő járaton sikerült továbbjutni. A Lenke-terem és a Rokokó-kapun keresztül jutottak el a patakmederhez. A folyosóban az apró mésztufagátak magasságában víz volt. A mésztufa gátak még megvannak, de már évtizedek óta nem lát vizet ezen a szakaszon a látogató.

Aznap a felfedezők a Narancs-szifonig jutottak el, itt Feri azt indítványozta, hogy forduljanak vissza. Nem mintha a további részek nem vonzották volna őket, de a kutató csoport többi tagjának is akartak hagyni abból a felejthetetlen élményből, amiben az emberi szem által nem látott részek bejárásakor átéltek.

A megismert részeket a csoport többi tagja is azonnal bejárta. A barlang

A megismert részeket a csoport többi tagja is azonnal bejárta. A barlang várakozásunkat, mind méretekben, mind szépségében messze felülmúlta. Nagy volt az öröm a táborban, de nem sok időnk volt az ünneplésre.

Úgy döntöttünk, hogy a csoport reprezentatívabb része hajnalban elutazik Miskolcra, ahol másnap az MKBT elődjének a "Barlangkutató Bizottságnak" az alakuló ülésén vesznek részt. Ennek a létrehozását mi szorgalmaztuk azért, hogy az előző évihez hasonló konfliktus helyzetek elkerülhetőek legyenek.

A nagy újságot a csoport tagjai tagjai titokban tartották. A közönség csak a csoportunk képviselőjének előadásából értesült az előző napi eseményekről. A felkapott fejekből és a hallgatóság mozgolódásából jól fel lehet mérni a hír hatását.

A táborban maradtak feladata a barlangba való bejutás megkönnyítése volt. Mi, akik maradtunk, komolyan megígértük, hogy továbbjutással nem kísérletezünk, hanem megvárjuk a többieket. A felfedezést követő három napban az volt a fő szórakozásunk, hogy a Narancs-szifon hasadékaiban lefelé menjünk át. Három helyen is át lehetett rajta jutni. Akkor még egészen máshogy nézett ki a barlang. Ahol most átjárunk, ott egy mésztufagát zárta el a folyosót. Ezt utólag robbantottuk ki apró töltetekkel. A víz alatt, a tufagát fölött és a még most is meglévő kb. négy méter magasan lévő háromszögletű nyíláson is tovább lehetett volna jutni. Mégsem mentünk. Nem tudom hogyan, de kibírtuk valahogyan azt a három napot.

Augusztus 21.-én újra összeállt a felfedező expedíció, ekkor a Lagúnás szifonig vált ismertté a barlang. A most ismert járatot akkor négy méter magasan víz töltötte ki. A barlang mostani ismeretében a szifonátúszási kísérletek eleve reménytelenek voltak.

Volt azonban egy biztató körülmény is. Az előző évben a bejárati rész felfedezésekor a barlang elején erős huzatot éreztünk, ami ebben az évben nem volt. Ebből azt a következtetést vontuk le, hogy van olyan időszak amikor a szifon kinyílik, csak ki kell várni. Ez az esemény még abban az évben, október 8.-án következett be, amikor sikerült a kiszáradt szifonon átkelni és a barlang további részeit egészen a Cyklopszok-csarnokáig bejárni. Egy hónap múlva, egy újabb hétvégén megtaláltuk a Fekete-ág fölötti emeletet, az Egyiptomi-ágot, ahol most járunk, az Eldorádót, és a Denevér-ágot.

1956 januárjában megfelelő szálláshely híján a Vass-Imre-barlang Eldorádó szintjén öt napig, pontosabban 126 órán át táboroztunk. Így tudtuk

legjobban kihasználni a rendelkezésünkre álló rövid időt. Ez alatt próbáltuk a Cyklopszok-csarnokában lévő omladékon keresztül megkeresni a továbbjutás lehetőségét. Véleményem szerint már akkor megtaláltuk a legalkalmasabb helyet a továbbjutásra, csak ezt a későbbiekben nem hittük el. Az u.n. "L" ág bontását kezdtük el.

Azután a következő nyarak nem kedveztek a kutatásnak, mert a Lagúnás-szifon legtöbbször zárva volt, így az "L" ág bontásával csak nagyon lassan haladtunk. Rövid vízszintes szakasz után egy kb. 8 méteres aknával elértük a vizes ágot, ahol árvizek idején napjainkban is lehet vízfolyás, amely tulajdonképpen a Cyklopszok-csarnoka elején lévő Vizes-ág folytatása. Itt is előre haladtunk pár métert. Sajnos itt az időszakos patak a csarnok omladékai között folyik, így a medrében egy ember nem fér el, de megvan és szívós munkával előre lehet benne jutni. A törmelék útja már nagyon hosszú volt, és a szállítás legalább hat embert kívánt. Sajnos azután más irányban történtek próbálkozások, úgy, hogy az "L" ág ma már nincs meg. Pedig ebben az irányban kellene a továbbiakban próbálkozni, mert a huzat is innen jön.

1958. csapadékosabb nyáron volt időnk a barlang első részében gondosan körülnézni és a Narancs-zuhatag felett több szűk járatot találtunk (Walhalla). Ez 1958 nyarán történt. Később is történtek még kisebb feltárások (Andi-ág a Fekete-szifon után, János-terem az Eresznel, Sajt az Eldorádóban)

Gondolom nem mondok ujságot, hogy az eddig feltárt járatok csak egy ötöde, hatoda az egész barlangrendszernek, de ennek feltárására tett eddigi próbálkozások mind a felszínről, mind a barlangon keresztül sikertelenek maradtak.

Úgy érzem, hagyunk még feltárni valót a fiataloknak, amivel lassan a harmadik generáció kezd foglalkozni. Sok sikert kívánok nekik!

Holly István
okl. geofizikus
Budapest
Istenhegyi út 33/c.
H-1125.Hungary

THE DISCOVERY OF THE VASS IMRE CAVE.

by

I.Holly

SUMMARY

The first passable cavities of the cave were entered by the explorers on August 31. 1954. The cave exploration group of the Budapest Technical University Department of Geology and Mineralogy was responsible for that discovery. The excavation near the location of the water outburst started on August 26.

In the following year in summer the cave was explored to the Syphon Laguna, with better equipment and more food.

The draft suddenly became stronger on October 8. At that time the Syphon Laguna opened up, and the explorers could explore the rest of the cave all the way to the Hall of the Cyclopes. The full length of the explored passages was 1 km.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK

The University of the State of New York is a public institution of higher learning. It is organized into several departments, including the State Bar Association, the State Education Department, and the State Office of General Services. The University is committed to providing a high quality education and to promoting the public interest. It is a member of the Association of State Universities and Colleges and is affiliated with the American Association of State Universities and Colleges.